

VÄRLDSKULTURMUSEERNA
THE NATIONAL MUSEUMS OF WORLD CULTURE

BEGREPPSLISTA VETENSKAP, FILOSOFI OCH SPRÅK I ANTIKENS GREKLAND

TILL TEMATIK I DEN DIGITALA LÄRPLATTFORMEN *ANTIKEN*

Grundskola åk 7-9, gymnasieskola och vuxenstuderande i ämnena Historia, SO, Religion, Svenska, Bild, Matematik, Teknik och Fysik.

BEGREPPSLISTA

Abstrakt – Något som inte är konkret eller synligt, utan mer en tanke, idé eller känsla.

Aktör – Någon som handlar eller påverkar i ett sammanhang, t.ex. en person, organisation eller stat.

Analog – Icke-digital. Något som fungerar genom kontinuerliga signaler, som en gammal radio.

Aristokrati – En samhällsform där makten ligger hos en privilegierad elit, ofta ärftlig, som anses vara mest lämpad att styra. Även kallad adel.

Attika – Den region i Grekland där Athen är beläget. Delades in i distrikt som sände representanter till Athens politiska församlingar.

Barbarer – Ursprungligen grekisk term för "utlänningar" som inte talade grekiska. Fick senare en negativ betydelse som "ociviliserade" eller "vilda".

Civilisation – Ett utvecklat samhälle med kultur, lagar, språk och ofta städer.

Deduktiv metod – Man utgår från en regel eller teori och drar slutsatser utifrån den.

Definition – En tydlig och exakt förklaring av vad ett ord eller begrepp betyder.

Demokrati – Folkstyre. I antikens Athen innebar det att fria manliga medborgare hade rätt att delta i beslutsfattande genom omröstningar och diskussioner.

Dialog – Ett samtal där man utbyter tankar och försöker förstå varandra.

Diskurs – Ett sätt att tala om och förstå ett ämne inom ett visst sammanhang, ofta i samhället.

Dualism – Idén att verkligheten består av två motsatta delar, t.ex. kropp och själ.

Empati – Förmågan att känna med någon annan och förstå deras känslor.

Empiri – Kunskap grundad på erfarenhet eller observation.

Epistemologi – Läran om kunskap – hur vi vet det vi vet.

Etik – Studiet av vad som är rätt eller fel, gott eller ont.

Existens – Att något finns, existerar.

Filosofi – Ämnet som handlar om att tänka djupt kring stora frågor som sanning, liv, kunskap och rättvisa.

From – Religiöst hängiven, gudfruktig, moralisk och ödmjuk inför högre makter.

Funktion – Den roll eller uppgift något har i ett sammanhang.

Fysik – Vetenskap om materia, energi och naturens lagar.

Geocentrisk världsbild – En uppfattning där jorden anses vara i universums centrum, och att solen och planeterna kretsar kring den.

Hellenism – Den kulturblandning som uppstod efter Alexander den Stores erövringar, där grekisk kultur blandades med österländska kulturer traditioner.

Hoplithär – Grekiska infanterisoldater (hopliter) som stred i formationer.

Hypotes – Ett antagande som man testar för att se om det stämmer.

Ideal – Något man ser som perfekt och strävar efter att uppnå.

Identitet – Hur en person uppfattar sig själv eller hur den uppfattas av andra.

Ideologi – Ett system av idéer om hur samhället bör fungera (t.ex. socialism, liberalism).

Induktiv metod – Man samlar exempel eller observationer och drar slutsatser därifrån.

Institution – En organisation som fyller en viktig samhällsfunktion, t.ex. skolan eller polisen.

Intellektuell – Någon som tänker, analyserar och diskuterar idéer.

Kausalitet – Samband mellan orsak och verkan.

Klassisk – Något gammalt, ofta idealiserat, särskilt från antikens kultur.

Kognitiv – Har med tänkande, kunskap, förståelse och minne att göra.

Kollektiv – En grupp människor som samarbetar eller delar något gemensamt.

Konkret – Något man kan se eller ta på.

Konsekvens – Något som händer som följd av en handling eller ett beslut.

Konstruktiv – Något som bygger upp eller leder till förbättring.

Kritisk tänkande – Att granska, ifrågasätta och tänka noga innan man drar slutsatser.

Kugghjul – Mekaniska hjul med tänder som används i maskiner. Antikytheramekanismen innehöll ett avancerat system med sådana.

Kultur – Levnadssätt, språk, vanor, religion och konst i ett samhälle.

Legitimitet – Något som anses vara rätt, godkänt eller giltigt.

Logik – Tänkande enligt regler för vad som är rimligt och följdriktigt.

Materialism – Synsätt att det enda som finns är materiella saker, eller att saker är viktigare än idéer.

Metafor – Ett bildligt uttryck där man säger att något är något annat för att förklara det bättre.

Metafysik – Filosofisk gren som studerar verklighetens natur, bortom det fysiskt synbara.

Moral – Vad som anses vara rätt eller fel i handlingar.

Mykenisk tid – Period i grekisk förhistoria (ca 1600–1050 f.v.t.) känd för sina palats, krigarkultur och tidig skrift (Linear B).

Myt – En gammal berättelse som berättats under generationer. Förklarar ofta världen och innehåller symboliska eller religiösa inslag.

Naturfilosofi – De tidigaste formerna av vetenskap där filosofer försökte förklara naturens fenomen och universums uppkomst.

Norm – En oskriven regel om hur man bör bete sig i samhället.

Objektiv – Något som är neutralt och oberoende av personliga åsikter.

Observation – Att noggrant titta på något för att lära sig eller förstå det.

Oligarki – Ett samhällssystem där makten ligger hos ett fåtal personer, ofta rika eller mäktiga.

Panhellenism – En känsla av kulturell och språklig samhörighet mellan alla grekisktalande folk.

Paradigm – Ett dominerande tankesätt inom ett ämne eller en tid.

Parallell – Något som liknar eller följer samma mönster som något annat. Eller ligger bredvid eller i vid sidan av något.

Perspektiv – Ett sätt att se eller förstå något från en viss vinkel.

Praktisk – Något som fungerar i verkligheten eller går att utföra.

Premiss – Ett antagande som ligger till grund för en slutsats.

Problematisera – Att visa att något är mer komplicerat än det först verkar.

Rationalitet – Att använda förnuft och logik i sitt tänkande.

Reflektera – Att tänka efter, fundera noga och analysera något.

Relativ – Något som beror på sammanhanget eller något annat.

Retorik – Talarkonst. Konsten att tala och övertyga, något som både Platon och Aristoteles undervisade i.

Samhällsstruktur – Hur samhället är organiserat och fungerar.

Sekulär – Icke-religiös, där religionen inte styr över politiken.

Skola (filosofisk) – En grupp filosofer som följer ett visst tänkesätt.

Socialisation – Den process där vi lär oss normer och beteenden i samhället.

Statik – Mekanisk gren av fysiken som studerar krafter i system i jämvikt.

Struktur – Hur något är uppbyggt eller organiserat.

Subjektiv – Något som bygger på personliga åsikter eller känslor.

Technê – Grekiskt begrepp för praktisk kunskap eller hantverksskicklighet.

Teori – Ett system av idéer eller förklaringar om hur något fungerar.

Teoretisk – Något som är grundat i idéer, inte i praktisk erfarenhet.

Tes – Ett påstående eller en idé som man försöker bevisa.

Tolkning – Hur man förstår eller förklarar något.

Trigonometri – En gren inom matematiken som studerar förhållanden i trianglar.

Vetenskap – Ett systematiskt sätt att samla och pröva kunskap.

Vetenskap (antik grekisk syn) – I antiken betraktades vetenskap som en del av filosofin, utan tydliga gränser mot religion eller mytologi.

Vidskepelse – Övertro eller tro på övernaturliga fenomen utan vetenskaplig grund.

Östrom / Bysantinska riket – Rike som levde vidare i de östra delarna av Romarriket efter Romarrikets delning år 395 e.v.t. Där levde traditionell grekisk kultur och det grekiska språket kvar. Riket gick under när det erövrades av det Osmanska riket år 1453.